

У многобројним расправама о дOMETИМА десетогодишње владавине постдосовских демократских партија износи се јединствена оцена да је једно о најважнијих достигнућа постигнуто остваривањем мирне смењивости власти након демократских избора. Формално гледано, ова оцена би се могла прихватити као основана, али смењивост власти није донела и далекосежнију промену владајућих тзв. политичких елита, а без те промене не може се говорити о доследно спроведеној демократизацији. Напротив, изостало је класично циркулисање и циклично кретање политичких елита, јер више од две деценије у нашем политичком животу делују представници исте политичке елите.

Одавно је познато да је основни узрок деградације елите одсуство механизма њене ротације, а зна се и шта се догађа са друштвом којим владају затворене елите, каже Автандил Цуладзе. Ми управо живимо у друштву у коме се одвија разоран процес затварања не само наших политичких елита већ и деградирање целокупног друштвеног живота. Владавина затворених и то пре свега партијских политичких елита више је него очигледна, а она природно проистиче из затворености и самодовољности наших политичких странака, које су данас без икакве идејне динамике и унутрашњег развоја. Код нас је немогућа ситуација стварних непосредних партијских избора као што се недавно догодило у грчкој конзервативној партији Нова демократија. Победу је однео Антонис Самарас и то против фаворизоване Доре Бакојани која припада етаблираној политичкој елити. Оно што је посебно значајно за ове изборе је велико учешће чланова ове странке на овом изборном изјашњавању који до сада нису имали право гласа јер су партијског вођу бирали само чланови партијског конгреса. Забележено је да су се формирали километарски редови на страначким биралиштима, што сведочи о великом учешћу чланства. Без обзира на то што је на овај начин први пут биран председник грчке Нове демократије, то је велики продор у окошталу страначку структуру и уношење референдумског изјашњавања страначког чланства.

И код нас је било покушаја непосредног страначког бирања, али то се врло брзо претворило у функционерску фарсу са једним кандидатом, без изборне кампање и непосредног учешћа чланства, а све у режији добро уходане лобистичке страначке олигархије која и даље контролише све аспекте страначког живота. У нашим околностима ни дебакл на парламентарним или локалним изборима није разлог за радикалније промене на челу поражених странака, обично се великодушно понуди оставка, али она буде брже-боље одбијена и на томе се питање политичке и моралне одговорности завршава. Тако смо и дошли у ситуацију да недодирљиве страначке вође и олигархије разарају не само организације које контролишу већ разграђују и само друштво.

У политици је од изузетног значаја нека врста обичајности, а она претпоставља конкретну одговорност за изборни пораз без обзира на добре намере. Једино тако се може унети толико неопходна динамика у наш устајали политички живот који се претвара у бару одавно превазиђених елита, а нема ничег тужнијег од некадашњег моћног политичког лидера кога је прегазило време и који не схвата да је дошао час да се достојанствено повуче. Зато ми и немамо чврсто обликоване политичке генерације које профилишу оригиналне политичке капацитете, чекајући тренутак када треба да преузму вођење државних и политичких послова.

На нашој политичкој сцени нема нових, инспиративних политичких идеја већ је све претворено у испразни маркетинг. Да ли је довољно да неко буде државни или партијски функционер да се аутоматски сврстава у редове политичке елите? У нашим околностима управо то клановско устројство сврстава у политичку елиту. Управо те функционерске фаланге представљају очиту негацију онога што би требало да носи свака политичка елита: достојанство, оданост државном и националном интересу, схватање политике као племенитог позива а не као прилику за богаћење и похлепу, осетљивост за социјалну правду и солидарност, карактер.

Платон је у својим писмима записао речи које важе и данас: „Готово свакоме је, без сумње, јасно да је у животу најпријатније бавити се сопственим стварима, поготово када се човек интересује за такве ствари као ти; али треба да размислиш и о томе да нико од нас не постоји само за себе, него да на део нашег постојања полаже право и отаџбина, на други део родитељи, затим и остали пријатељи, а много зависи и од тренутка који сачињавају наш живот. Ако нас онда само отаџбина позове да суделујемо у општој ствари, било би, по свој прилици, неприкладно да се човек не одазове: јер тада се догоди да он земљу препусти рђавим људима, који општим интересима не прилазе с најбољим намерама. Јер једино је тежња ка највишем добру за себе и за државу исправна и часна без обзира на све могуће невоље и недаће које при томе снађу човека.“

Нама су данас преко потребни људи који су, како је то Платон говорио, сагласни у својој тежњи ка врлини, јер је једино на тој тежњи могуће засновати респектабилну и веродостојну политичку елиту која се неће утопити у баруштину прагматичног схватања политике као више или мање успешног трговачког подухвата.